

Leren leren

1 september 1993

Auteur: Bart Vandenberghe

Volume: 23

Nummer: 1

Pagina's: 3-29

Documenten

- [vonk_jrg23_002.pdf](#)

leren leren bart vandenberghe 48 22 dat was het klasgemiddelde in december voor de eindproef nederlands in een 4de jaar sportwetenschappen economie en menswetenschappen was het examen dan zo moeilijk het eerste wat ik inderdaad deed was de vragen van de belangrijkste onderdelen leesvaardigheid en taalgebruik en taalbeschouwing nog eens grondig bekijken en nagaan wat de zwakste leerlingen ervan gemaakt had den hoewel de eindproef opgesteld was volgens hetzelfde stramien als vroeger en soms zelfs letterlijk gelijk was vergeleek ik de resultaten nog eens met vroegere examens mijn conclusie aan de vragen kon het echt niet liggen het slechtste klasgemiddelde ooit voor gelijkaardige vragen was 57 5 eind 86 haalde een latijn wetenschappen zelfs 73 mdat ik ervan uitga dat leerlin leren leren gen in een 4de jaar aso vol doende verstandig zijn en voor de eerste bijles kregen de leerlingen omdat ik de aandacht en inzet een vragenlijst zie bijlage 1 aanvankelijk van de klas gedurende het eerste nam ik gewoon de vragenlijst 27 vragen trimester erg matig vond zocht ik de oor over van de dienst voor studieadvies en zaak bij de klasgeest en de studievaardig onderwijsonderzoek van ufsia van heid na de kerstvakantie besprak ik de denberghe 1985 later heb ik hem uitge eindproeven grondig met elke leerling breid omdat ik behoefte had aan meer afzonderlijk tegelijk hield ik de klas voor basisgegevens de lijst is nu wel lang maar dat nog niets verloren was dat ik best blijkt in de praktijk behoorlijk te werken de bereid was die rampzalige uitslag te verge vragen vallen ruwweg in de volgende cate ten maar wel op enkele voorwaarden een gorieen uiteen gunstig resultaat in juni betere jaarprestaties en een positievere medewerking in de begripjend leren 1 6 7 11 17 18 19 klas iedereen die dat wou was bovendien 23 24 25 34 37 42 45 welkom op enkele bijlessen over studieme markeren 49 52 thode hoe ik dit heb aangepakt is het vragen maken in functie van proeven eigenlijke onderwerp van deze tekst 5 31 daarna leg ik uit waarom het noodzakelijk is samenvatten en schematiseren 2 8 13 tijdens de gewone vaklessen studievaardig 24 27 heden aan te leren en hoe dit zou kunnen mnemotechnische trucjes 53 gebeuren plannen 3 17 26 35 46 48 56 verwerken en integreren 4 10 12 16 30 33 40 41 44 controleren 9 14 20 21 29 50 vi sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang p 54 55 leren of korte tijd later zenuwachtigheid en angst 15 22 38 niets opschrijven bij het leren van spelling 39 46 weinig verwerking van de leerstof voor herhalen 28 54 beelden of

tegenvoorbeelden zoeken praten met anderen 32 43 47 verbanden leggen met al aanwezige ken motivatie 4 17 23 36 nis of dagelijkse ervaringen leeromgeving 51 weinig echte planning op korte termijn heel weinig planning op halflange en in de praktijk zijn er wat overlappings lange termijn opstellen worden door omdat het vaak moeilijk is een onderscheid gaans de avond tevoren gemaakt en te maken tussen bepaalde categorieen worden dikwijls bijna ineens in het net bovendien komen sommige vragen meer geschreven zonder veel revisie herhalen dan eens voor maar dan in een andere wordt vaak als nutteloos gezien omdat vorm dit gebeurt om een preciezer ant het examen toch ver weg is veel leerlin woord te k rijgen of om eventuele contradic gen beginnen gewoon daags voor het ties te achterhalen examen onvoldoende pauzeren bij het studeren tijdens de eerste bijles sen bespreek ik pauzes worden vaak als tijdverlies erva met de leerlingen een aantal zaken die mij ren zijn opgevallen dit om een beter inzicht te studeren met muziek verwerven in de problematiek belang rijk is weinig discussie met medeleerlingen over dat je zoveel mogelijk luistert en dat de leer studiemethode of leerstof lingen zo precies en concreet mogelijk uit leggen hoe ze werken ik vraag ze dan ook de belangrijkste algemene tekortkomingen b v hoe ze dat bepaalde examenonderdeel waren een gebrek aan begrijpend of of die toets van vorige week aangepakt gestructureerd leren aan planning en inte hebben of hoe ze die toets of dat opstel gratie vooral op de eerste twee aspecten tegen volgende week van plan zijn aan te ben ik wat dieper ingegaan na de uitvoeri pakken bij mijn leerlingen constateerde ik ge bespreking van de vragenlijst stelde ik ze nogal wat tekortkomingen eerst bij wijze van test een gekke vraag stel zei ik dat je de taak krijgt te weten gewoon de leerstof enkele keren lezen of waar zich alles op onze erg grote school overschrijven zonder iets uit het hoofd te bevindt de nummers van de vaklokalen de leren kantine het toilet het secretariaat de direct uit het hoofd leren zonder de le er ler-aarskamer enz hoe ga je dit aanpakken stofriendtesf hun methode bleek door-gaans erg lezen en zonder gebruik te maken van omslachtig en tijdrovend omdat ze niet een of ander schema gebaseerd was op een structuuranalyse zie de leer-stof onvoldoende bewerken mar bijlage 2 begrijpen in feite zouden ze keren struc-tuurschema s maken regel gewoon de lokalenlijst of de plattegrond uit schema s opstellen vragen maken in het hoofd ieren eerst eens rondwandelen eigen woorden formuleren cf orienterend lezen goed kijken en zoe geen onderscheid kunnen maken tussen ken naar opvallende kenmerken en zinvolle hoofd en bijzaken ver-banden cf intensief lezen daar dach samenvattingen die niet zoveel korter zijn ten ze helemaal niet aan aan de hand van dan het origineel of juist veel te kort dit con-crete voorbeeld probeerde ik ze beperkt gebruik van ezelsbruggetjes visueel duidelijk te maken wat inzichtelijk onvoldoende of oppervlakkige controle ieren im-pliceert daarna vroeg ik ze hoe ze van de eigen vorderingen tijdens het twee toet-sen gepland voor de volgende xx 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 twee weken zouden studeren samen stel gewoon de vaardigheid om ze efficient uit den we dan enkele structuurschema s op te voeren daar komt nog bij dat veel bijles legden we verbanden met vroeger behan sen i v m studiemethode van heel algeme delde zaken en met zaken uit hun alledaag ne aard zijn zodat er onvoldoende trans-fer se ervaringswereld vervolgens vroeg ik ze is naar de vakspecifieke leerpraktijk

ook al om een planning te maken voor de vol zijn veel principes voor alle vakken van gende dag daarna voor de volgende week belang leerlingen die vo or bepaalde vakken of twee ten slo tte voor de volgende maan leerproblemen hebben kun je hoogstwaar den uitein de lijk kwam het belang van een schijnlijk het best vooruithelpen door een goede werkomgeving een goede gezond studietraining die meer geconcretiseerd is heid en kalmte aan bod en ingebed in de gewone vaklessen zie b v boekaerts simons 1993 brown e a in de laatste bijles werd alles nog eens 1989 de corte e a 1991 perkins samengevat eerst vroeg ik ze wat ze zoal salomon 1989 en prawat 1991 onthouden hadden dan overliep ik met hen een verkorte versie van de tekst in bijlage leren leren kan op bepaalde strategische 2 eerst bekeken we de inhoudstafel ver lesmomenten expliciet gebeuren tegelijk is volgens wees ik op die aspecten die speci het aangewezen te zorgen voor een aangeaal voor hen van belang waren in feite is de paste input waardoor de leervaardigheden tekst erg lang en is het taalgebruik soms meer impliciet aangebracht worden wat wat moeilijk maar alles wordt zoveel moge inderdaad vermeden moet worden is dat lijk uitgelegd aan de hand van concrete de aandacht voor studievoordigheden te voorbeelden overigens heb ik de tekst zo uitgebreid wordt want de zwakke leerlingen gemaakt dat ik hem niet alleen voor krijgen dan misschien te veel informatie nederlands en engels maar ook in alle ineens te verwerken samen met de eigen jaren van 4 tot 6 kan gebruiken zelfs al zijn lijke vakinhoud moeten ze nu immers ook de meeste voorbeelden momenteel ont allerlei leerstrategieen in zich opnemen dit leend aan de leerstof van het 4de jaar ter kan te zwaar uitvallen zelfs al zijn deze afronding noteerde ik de voornaamste technieken juist bedoeld om de verwerking adviezen voor alle leerlingen afzonderlijk in van de gegevens te bevorderen omdat het hun agenda onmogelijk is op dit alles diep in te gaan binnen deze context en omdat veel zaken al vervat zitten in bijlage 2 beperk ik me tot leren ieren in de klas een korte opsomming van enkele bruikbare ideeën hoewel bijlessen uitermate nuttig kunnen zijn zou het natuurlijk beter zijn als alle leer steeds is het van groot belang de leerlingen lingen in de klas zouden leren leren niet te informeren over het nut van een bepaal alleen omdat zo veel problemen kunnen de activiteit of werkwijze als ze hierin worden voorkomen maar ook omdat het inzicht verwerven is de kans groter dat ze onmogelijk is in bijlessen bepaalde studie werkelijk op een efficiënte manier blijven vaardigheden voldoende aan te leren of in werken enkele losse ideeën te oefenen als je b v aan zwakke re leer lingen vraagt bij het leren schema s en samenvattingen te maken dan ga je er leren lezen doorgaans van uit dat zij dit werkelijk kun nen kenmerkend voor hen is echter niet het is erg belangrijk de leerlingen aan de enkel dat zij zulke zinvolle leeractiviteiten hand van een aantal zakelijke en literaire weinig of niet uitvoeren vaak missen ze teksten te leren op welke manieren ze tek sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang wi sten kunnen lezen orienterend intensief agressie oefening op assertiviteit globaal kritisch en hoe ze het best stu rollenspel hoe reageer je in een diemateriaal kunnen verwerken in een aan aantal concrete situaties zonder tal recente leerboeken zoals melopee agressief te zijn nederlands en taalboeket wordt aan het eline vere ben je zelf soms depres eerste uitvoerig aandacht besteed sief waardoor hoe reageer je activiteiten als de volgende komen er even schrijf je een

dagboek schrijf een eens voor de inhoud voorspellen aan de fragment uit elias dagboek hoe kun hand van de titel en tussentitels tekstuele je iemand die depressief is helpen verbindingswoorden aanduiden of invullen schrijf een brief met advies tekstroosters invullen het hoofdthema en 2 te zoeken naar andere voorbeelden of de subthema s aangeven parafraseren de tegenvoorbeelden betekenis van woorden afleiden uit de con 3 een reactie te laten schrijven in de vorm text of door wordanalyse op deze van een lezersboek aan de krant manier leren de leerlingen actief met het 4 bepaalde zaken te laten uitleggen aan tekstmateriaal omgaan medeleerlingen in de vorm van een artikel voor de schoolkrant verbanden leggen met aanwezige kennis en ervaringen leren schematiseren de voorkennis kan geactiveerd worden werk voortdurend met een overzichtelijk doorbordschema van het behandelde leerstof 1 een associatieoefening rond het te riaal laat zien welke soorten schema s er behandelen onderwerp b v zijn geef bij complexere leerstofgehelen literatuurles over walewein associe een bruikbaar overzicht een algoritme of ren rond koning arthur of merlijn heuristiek erg nuttig is het de leerlingen zakelijke tekst over agressie rond nadat ze al enige modellen gekregen heb geweld ben zelf zulke schema s te laten maken een fragment uit eline vere louis b v eerst in groep gevolgd door een klassi couperus rond depressie kale bespreking 2 een gesprek over een bekend onderwerp dat aansluit bij het te behandelen onderwerp b v leren samenvatten literatuurles over walewein wie heeft monty python and the holy dit kan het best uitvoerig behandeld wor grail of excalibur gezien den tijdens de lessen nederlands aan de zakelijke tekst over agressie wie hand van een hele reeks korte opdrachten heeft die film op tv gezien van het volgende type 3 de tekstinhoud laten voorspellen op basis van de titel de subtitels de foto s de hoofdidee komt meestal vooraan of of illustraties de lectuur van de inleiding achteraan in een alinea en is normaal eerste paragraaf een algemene uitspraak markeer ze in de volgende korte teksten en geef aan na het doornemen van de tekst tijdens of wat erop wijst dat dit de hoofdidee is na de bespreking kan integratie nage onderstreep de tekstuele verbindings streefd worden door woorden en duid aan welk verband ze 1 te zoeken naar bruikbare toepassingen aangeven b v maak een schema van de volgende nrit 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 korte tekstfragmenten daarna worden 3 dagboek of logboek vraag de leerlingen enkele schema s op bord genoteerd en aan het begin of op het einde van de les klassikaal besproken eventueel tussendoor in de vorm van zoek naar een algemene uitspraak voor een log of dagboek op te schrijven hoe enkele zinnen met een reeks voorbeel ze een bepaald probleem opgelost heb den of erg concrete ideeën ben welke specifieke moeilijkheden er formuleer bepaalde omslachtige uitspra waren enz de leerkracht leest de uittrek ken korter in je eigen woorden sels en gee ft er klassikaal en meer per geef de titel en subtitels van een onvolle soonlijk individueel commentaar op dige tekst verklaar je keuze vul de tekstuele verbindingswoorden of erg nuttig is het als leraar bepaalde activiteit zinnen in een onvolledige tekst in ten te modelleren de leerlingen te laten zien motiveer je keuze hoe je een bepaald probleem concreet aan plaats stukken uit de tekst op de juiste pakt leg b v uit hoe jij een schema samen plaats in het geraamte van de tekst vatt ing of verhandeling maakt hoe je eraan motiveer begint hoe je ideeën verzamelt hoe je revi seert enz hulpvra-

gen kunnen ook heel nuttig is dat niet alleen tijdens de lessen zijn zie b
v rosenshine meister 1992 nederlands maar ook bij andere vakken en vanden-
berghe verkimpe 1992 zo geregeld synthesesmomenten aanwezig zijn geef ik na de
bespreking van enkele gedichten eventueel bereiden de leerlingen eerst in ten in het
vierde jaar stevast de leerlingen groep een samenvatting voor die dan klas als op-
dracht een gedicht te kiezen dat hen sikaal besproken wordt aanspreekt en dit
zowel inhoudelijk als formeel te analyseren en te beoordelen dit doen ze aan de
hand van een reeks algemene geheugensteuntjes en hulpvragen deze verschaffen de
leerlingen construeren niet alleen de nodige inspiratie ze helpen ook hun ac-
tiviteiten structureren zie bijlage 2 memoriseer en formuleerfase voor
houvast tijdens het uitwerkingsproces goed opgestelde en geregeld gebruikte
hulpvragen worden geleidelijk verinwendigd reflecteren en geautomatiseerd het is
belangrijk dat de leerlingen leren je kunt je natuurlijk afvragen of de huidige na-
denken over hun manier van werken onderwijsvorm en het huidige leerplan wel
enkele mogelijkheden erg geschikt zijn om tegelijk met een uitbreiding en
verdieping van vakspecifieke vaardigheden een belangrijke toets laat de leer-
lingen en kennis de studievoordigheid te krijgen in groep bespreken hoe ze de
bevorderen ik denk dat we ook om een toets het best kunnen studeren daarna
hele reeks andere redenen inderdaad moet volgen een klassikale discussie ten
streven naar een onderwijs dat om 2 bij een complexe taak vraag aan de meer
gericht is op samenwerking en op leerlingen b v op te schrijven hoe ze een zelfs-
tandig en kritisch leren denken en min bepaald recent opstel aangepakt heb der
op efficiënter leren reproduceren zie ben en welke precieze problemen ze b v van-
denberghe verkimpe 1992 daarbij ondervonden hebben eerst brown e a 1989 en
prawat 1991 toch is besproken ze dit in groep daarna volgt het nu al mogelijk b v
bepaalde vormen een klassikale discussie vraag ze ook van groepsleren te intro-
duceren bij deze hoe ze reviseren en bespreek dit vorm van werken is het geven
van uitleg sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang nml y q a i tyiv van groot belang
wanneer we aan iemand gestuurde vormen van samenwerken geven anders zaken
van een zekere complexiteit introduceerd of wordt gebruik gemaakt van moeten ver-
duidelijken moeten we onze een reeks hulpvragen zie b v de corte e a kennis im-
mers bewerken en uitwerken we 1991 palincsar brown 1984 rosenshine reorganis-
eren de gegevens in functie van meister 1992 en vandenberghe de ander en
zoeken naar aansluiting bij de verkimpe 1992 voorkennis werken bepaalde
leemtes of inconsistenties in onze kennis weg zoeken naar geschikte re voorbeel-
den gebruiken slot andere woorden enz in deze tekst heb ik getracht uit te leggen
om een concreet voorbeeld te geven in het hoe betere studievoordigheden bijge-
bracht 3de jaar is de samengestelde zin uitvoerig kunnen worden het spreekt
vanzelf dat behandeld in plaats van dit in het oede jaar deze tekst aan heel wat
beperkingen nog eens over te doen kun je aan de leer onderhevig is ik heb me b v
hoofdzakelijk kunnen vragen eerst in groep bepaalde geconcentreerd op cognitieve
aspecten zie basisprincipes b v wat een persoonsvorm ook bijlage 2 woord vooraf
heel belangrijk is het verschil tussen gewone en elliptische ke zaken als motivatie
en faalangst heb ik zinnen tussen een enkelvoudige en samen hier niet uitdrukke-
lijk behandeld toch hoop gestelde zin of tussen nevenschikking en ik te hebben

aangetoond hoe een meer onderschikking samen te bespreken om ze gecontextualiseerde in de lessen ingebed daarna voor de klas uit te leggen eventueel de aanpak opgevat kan worden en dat bij laat je ze de theorie eerst in hun schrift van lessen alleen zeker niet volstaan vorig jaar hun spraakkunst of op uitgedeelde eigen bladen opnieuw bekijken en pas hoe mijn leerlingen het overigens verder dan uitleggen van groot belang is dat ze gedaan hebben een aantal van hen is hierbij niet letterlijk de regels afratelen maar anders gaan werken en heeft behoorlijke eigen voorbeelden gebruiken en eenvoudige vorderingen gemaakt enkele anderen zijn ge vragen helder kunnen beantwoorden goed begonnen maar blijken dit moeilijk te dergelijke vormen van collaboratief leren kunnen volhouden om door een al te kunnen heel voordelig zijn ook op sociaal zwakke taalvaardigheid of door te weinig en motivationeel vlak omdat een goede interne en of externe motivatie daarover uitleg zo cruciaal is worden vaak sterk later misschien meer bijlage 1 vragenlijst hierna volgen een aantal uitspraken die betrekking hebben op verschillende manieren van studeren ga voor elke uitspraak na in welke mate ze op jou van toepassing is schrijf achter de uitspraken een cijfer van 1 tot 5 gebruik daarbij de volgende schaal 1 2 3 4 5 1 helemaal niet van toepassing 2 niet van toepassing 3 neutraal 4 van toepassing 5 in grote mate van toepassing hoe hoger het cijfer hoe meer het dus wel van toepassing is nrit 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 1 wanneer ik gestudeerd heb herinner ik me eerder losse onderdelen dan het grote geheel 2 ik maak van verschillende onderdelen van de stof korte samenvattingen 3 voor ik begin te werken kijk ik eerst wat ik allemaal moet doen ik maak dan een werkplan met begin en vermoedelijk einduur eventueel met vaste pauzes 4 ik beperk me bij het studeren uitsluitend tot de verplichte stof meer hoeft ik niet te weten 5 ik maak altijd een reeks vragen zoals de leerkracht die waarschijnlijk zal stellen 6 ik vind het moeilijk om de hoofdideeën uit de leerstof te halen 7 voor ik iets studeer lees ik het eerst en probeer ik alles zo goed mogelijk te begrijpen 8 ik vat de stof samen in de vorm van een reeks trefwoorden 9 wanneer ik een bepaald stuk geleerd heb bv 1 of 2 bladzijden controleer ik of ik alles goed ken pas dan begin ik aan de volgende bladzijden 10 bij het lezen van iets nieuws vraag ik me af of ik daarover al iets gehoord of gelezen heb 11 ik leer voor elke proef of examen veel uit het hoofd 12 ik ga altijd na wanneer dit kan of ik de leerstof elders kan toepassen 13 ik maak schematische overzichten van de leerstof 14 ik weet goed welke soorten fouten ik voor een bepaald vak meestal maak 15 ik heb altijd of heel dikwijls schrik dat ik een slecht cijfer zal halen 16 bij het studeren tracht ik zoveel concrete voorbeelden te vinden 17 ik ben meestal zo gehaast dat ik niet weet wat ik studeer 18 ik ga regelmatig iets opzoeken om wat ik studeer beter te begrijpen 19 ik schrijf alles een of meer keren over om het beter te onthouden 20 ik overhoor mezelf aan de hand van trefwoorden en uittreksels 21 als ik een taak of toets terugrijg kijk ik altijd goed na welke fouten ik gemaakt heb en tracht ik te weten te komen wat er precies mis is 22 voor een toets ben ik normaal weinig of niet zenuwachtig 23 de werkelijke inhoud van de leerstof interesseert me niet als ik alles maar kan onthouden 24 wanneer ik mij iets niet goed herinner dan probeer ik het terug te vinden door het schema dat ik bij het leren gebruikt heb systematisch af te lopen 25 ik tracht bij het studeren vaak

verschillende onderdelen van 1 hoofdstuk of van delen ervan met elkaar in verband te brengen 26 ais ik veel moet leren neem ik ongeveer elk uur wat ontspanning b v 10 tot 15 minuten 27 bij het studeren zorg ik er allereerst voor dat k de leerstof reduceer tot een uittreksel of samenvatting waarin in telegramstijl staat wat ik wil weten 28 wat ik in de loop van het jaar aan kennis verzamel is nu tteloos omdat je alles vlak voor het examen toch opnieuw moet leren 29 ais ik alles geleerd heb controleer ik of ik alles nog ken 30 ik probeer afrijd zoveel mogelijk de leerstof uit verschillende lessen met elkaar in verband te brengen 31 ik vraag me bij elke leerkracht af wat hij zij erg belangrijk vindt wat hij zij precies van mij verwacht welk soort vragen hijzij meestal stelt 32 ik praat zelden of nooit met andere mensen over mijn studiemethode 33 wanneer ik een stuk leerstof bestudeer probeer ik of ik daarin een redenering kan ontdekken waarmee ik het eens of oneens ben 34 ik lees opgegeven teksten en lessen vaak opnieuw 35 ik plan mijn werk mijzelf zoveel mogelijk een week of twee vooruit wanneer ik b v volgende week een herhalingstoets heb dan bereid ik die vooraf al voor ik wacht niet tot de avond voor de toets 36 ik studeer omdat dit nu eenmaal moet 37 als een leraar iets uitlegt zie ik meestal geen verband tussen zijn uitleg en de lessen uit het boek 38 ik panikeer nogal gemakkelijk voor bepaalde vakken 39 voor de meeste examens ben ik altijd heel zenuwachtig 40 ik dagdream en fantaseer soms over de dingen die ik heb geleerd 41 bij het studeren zoek ik antwoorden op vragen die bij me opkomen 42 ik vind het niet erg als ik iets niet begrijp omdat ik toch goed uit het hoofd kan leren 43 ik vertel mezelf of anderen mijn eigen woorden wat ik geleerd heb 44 terwijl ik studeer formuleer ik spontaan bedenkingen en kritiek op wat ik lees sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang vri 45 Op het einde van een reeks lessen zie ik vaak door de bomen het bos niet meer 46 ais het niet vlot bij het studeren pauzeer ik even of ik praat er met iemand over 47 vaak bespreek ik met andere leerlingen gedeelten van de leerstof 48 ik plan mijn werk ook op lange termijn ik herhaal b v geregeld delen van vakken waar ik niet sterk in ben ik weet goed wanneer ik een boekbespreking moet afgeven of wanneer de examens vallen 49 ais ik studeer onderstreep ik de belangrijkste woorden of zinnen 50 wanneer ik bij het controleren van mijn kennis vaststel dat ik iets niet goed ken duid ik dit aan en besteed ik er achteraf speciaal aandacht aan 51 ais ik studeer moet het stil zijn de radio cassette recorder cd of platenspeler gaan uit 52 als ik studeer onderstreep ik bijna de hele tekst 53 bij het uit het hoofd leren gebruik ik allerlei trucjes om de dingen beter te onthouden geheugen steuntjes geen spiekbriefjes 54 als ik vaststel dat ik voor een bepaald vak altijd dezelfde fouten maak dan probeer ik daaraan te werken b v herhalen oefeningen maken uitleg vragen 55 ik controleer mijn kennis altijd schriftelijk 56 ik zorg altijd dat ik goed eet en voldoende slaap de helft van de vragen werd overgenomen uit vandenbergh 1985 een brochure van de dienst voor studieadvies en onderwijsonderzoek van ufsia prinsstraat 8 2000 antwerpen bijlage 2 studeren 0 woord vooraf 1 zinvol studeren 1 1 begrijpen 1 2 integreren 2 voor je begint te studeren 2 1 in de klas 2 2 thuis 3 een studiemethode 3 1 orientatiefase 3 2 leesfase 3 3 memoriseer en formuleerfase 3 4 controleerfase 4 metacognitie 4 1 metacognitieve kennis 4 2 metacognitieve ervaringen 4 3 zelfregulatie of monitoring woord vooraf de uitleg en adviezen hierna

zijn erg tentatief een onbetwistbare theorie over het leren is er immers niet het leerproces is erg complex en niet alle aspecten zijn gekend bovendien zijn er allerlei variabelen die een erg grote rol kunnen spelen vni s 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 r individuele verschillen in aanleg leerstijl en fysieke of cognitieve ontwikkeling karakter zelfbeeld motivatie en belangstelling de aard van de leer-taak doorgaans maakt men het volgende algemene onderscheid eenvoudige leer-taken b v vreemde woorden leren een reeks namen of kenmerken onthouden complexe re leertaken b v een synthese maken zinnen ontleden de juiste werk woord-stijd in het engels invullen een roman bespreken complexe taken vergen een heel andere aanpak dan eenvoudige het leerdoel b v letterlijk reproduceren of in eigen woorden formuleren de aanpak eisen en persoonlijkheid van de le erkracht de al-gemene schoolsfeer en de relatie met medeleerlingen de situatie thuis interesse stimulans eigen kamer hoewel de suggesties die volgen zoveel mogelijk gebaseerd zijn op wetenschappelijke bevindingen stoelen ze in werkelijkheid soms meer op de concrete ervaring van veel men sen ze zijn te zien als algemene richtlijnen eerder dan als strikt te volgen regels zinvol studeren zinvol studeren is veel meer dan le tterlijk uit het hoofd leren of enkele keren lezen of over schrijven het is een actief en constructief proces het omvat o m het volgende begrijpen iets begrijpen betekent niet alleen de letterlijke inhoud verstaan het impliceert ook o a hoofd en bijzaken kunnen onderscheiden b v door een degelijke samenvatting te maken ver-banden kunnen leggen tussen verschillende delen denkvrAGEN kunnen beantwoor-den je dient dus niet alleen de details te kennen maar ook de samenhang te zien echt leren gebeurt op een gestructureerde wijze de structuur die in elk leerstofge-heel aan wezig is is de kapstok waaraan je je kennis kunt ophangen en die je kunt gebruiken om bepaalde zaken terug te vinden met elkaar te combineren enz een eenvoudig voorbeeld stel dat je de taak krijgt te weten waar zich alles op school bevindt de vaklokalen de refter het toilet het secretariaat de leraarskamer enz een erg zinvolle taak is het niet maar ze illustreert des te beter wat begrijpend leren is hoe kunnen we deze leertaak aanpakken enkele geteste leerlingen stelden dat ze eerst alle lokalen zouden noteren op een schema of dat ze om een pla ttegrond zou-den vragen vervolgens zouden ze het nodige uit het hoofd leren deze methode is duidelijk heel omslachtig en erg tijdrovend bovendien is de kans erg groot dat je dingen door elkaar haak of dat je wat ver geet want je geheugen wordt waarschijn-lijk al te zwaar belast wat kunnen we dan beter doen je loopt eerst wat door het ge-bouw rond al vlug stel je dan vast dat bepaalde vaklokalen zich in elkaars buurt bevinden veelal in hetzelfde blok en sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang vw op dezelfde verdieping dat bepaalde lokalen secretariaat leraarskamer enz zich op een centrale plaats beneden bevinden enz wat doe je dus je kijkt goed rond en vin-dt een zin vol verband een structuur deze structuur gebruik je vervolgens om de losse feiten die je moet ieren te organiseren en daarna uit het hoofd te ieren wat stel je vast als je zo te werk gaat je leert vlugger want je hoeft bijlange niet zoveel uit het hoofd te leren bovendien onthoud je alles veel beter als je bij het antwoor-den even iets niet weet kun je het meestal aan de hand van de structuur vrij een-voudig terugvinden doordat je inzicht hebt in het ver band tussen de diverse lokalen kun je daarenboven bepaalde denkvrAGEN zonder veel moeilijkheden beant-

woorden b v waarom het biologielokaal zich zo dicht bij dat voor scheikunde bevin-
dt of waarom het muzieklokaal wat geïsoleerd is integreren echte kennis staat niet
los van andere kennis of zelfs van persoonlijke gevoelens of ervaringen kennis die
geïntegreerd is vergeet je veel minder vlug en kun je vaak op heel andere domei-
nen gebruiken hoe kun je je iets volledig eigen maken er zijn verschillende mogeli-
jk heden 1 maak voldoende oefeningen kennis wordt geïntegreerde kennis door
haar geregeld te gebruiken 2 navertellen of discussieren probeer iets in je eigen
woorden na te vertellen of discussieer er met anderen over b v leg een bepaald
leerstofgeheel aan anderen uit en beantwoord er vragen over je hebt enkele
lessen gehad over reclame bespreek met iemand een bepaalde advertentie krant
of tijdschrift of reclamespot radio of televisie a leg verbanden met zaken die je al
weet wat weet ik al over het onderwerp welke zaken associeer ik ermee waarom
wat hebben we er voeg jaar over geleerd hebben we dat al bij een ander vak be-
handeld b v engels defining and non defining relative clause nederlands beperk-
ende en uitbreidende betrekkelijke bijzin heb ik er al iets over gelezen of gezien
op tv op welk hoofdstuk volgt het waarmee houdt het verband waarop lijkt het hoe
verschilt het ken ik goede voorbeelden waar vind ik eventueel goede voorbeelden
ken ik tegenvoorbeelden ben ik het met bepaalde standpunten helemaal eens kan
ik bepaalde zaken ergens direct toepassen waar hoe b v theorie van enkelvoudige
en samengestelde zin bruikbaar voor het plaatsen van leestekens 4 leg verbanden
met ervaringen uit je dagelijkse leven hoe kan ik bepaalde kennis concreet ge-
bruiken waarom ieren we bepaalde zaken welk voordeel heb ik daar nu of in de
toekomst aan waar kan ik bepaalde zaken toe passen 23e jaargang nummer 1 sept
okt 1993 nm heb ik zelf al iets meegemaakt dat lijkt op wat in die zakelijke of lit-
eraire tekst beschreven wordt ken ik mensen die het meegemaakt hebben wat
betekent die roman waarover ik een boekbespreking aan het maken ben voor mij
persoonlijk zou ik ook zo gehandeld hebben in de situatie die beschreven wordt
ken ik gelijkaardige mensen of situaties hoe sta ik tegenover mensen die antwerps
of an spreken hoe praat ik zelf met andere mensen hoe reageren ze op mijn taal is
er over een bepaald onderwerp binnenkort iets op n bestaat er een interessante ro-
man over staat er iets over in een krant of tijdschri ft voor je begint te studeren in
de klas het is evident maar toch je bespaart je heel wat extra werk thuis wanneer
je de lessen in de klas actief volgt wat houdt dit o m in eerst en vooral zorg je dat
je altijd al het nodige bij je hebt schaft leerboek werkboek schrijfgerei schrijfpapi-
er zorg dat je schrift en agenda altijd perfect in or de zijn zorg dat je schri ft goed
ingedeeld is zodat je alles gemakkelijk terugvindt in de les probeer je mee te
denken slik niet alles zomaar schrijf niet alles zonder nadenken op schrijf alles
duidelijk en goed gestructureerd op schrijf alles wat bij elkaar hoort bij elkaar op
schrijf niet op de achterkant van kopieën of stencils schrijf niet eerst alles in het
klad op in de klas om het thuis over te schrijven of uit te tik ken dat is meestal ver-
loren tijd probeer alles ineens goed op te schrijven in de klas schrijf liever te veel
dan te weinig op b v woordverklaring het is niet omdat je een bepaald woord nu
kent of kunt verklaren dat je daar later bij een toets herhalingsproef of examen
ook toe in staat bent schrijf de woordenschat in twee kolommen op zo kun je bij
het studeren een kolom bedekken en zowel van boven naar on de r als van onder

naar boven studeren schrijf de oplossing van invuloefeningen niet op de opgavebladen maar op een apart blad zo kun je later beter testen of je de leerstof waarover de oefening gaat werkelijk kent markeer titels of belangrijke zaken onderstrepen kleur markeer niet te veel maar net genoeg zie ook verder wanneer je iets niet begrijpt vraag om uitleg wanneer je het ergens niet mee eens bent zeg dit beleefd wanneer je iets interessants over het lesonderwerp weet vertel erover in de klas wanneer je een taak of toets terugrijgt onderzoek dan altijd wat je fout gedaan hebt en waarom die zaken fout zijn vraag desnoods om uitleg probeer van je fouten te leren het is ook erg belangrijk te weten welke zaken van speciaal belang zijn bepaalde leerkrachten accentueren b v geheugenwerk heel sterk anderen vereisen begrip en laten het gebruik van eigen formuleringen toe voor examens herhalingstoetsen of gewone toetsen is het belangrijk op tijd te weten wat je moet kennen en welke soort vragen gesteld zullen worden meerkeuze reproduceren vergelijken toepassen vp1 sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang thuis 1

werkomgeving en gezondheid zorg voor een rustige goed verlichte en goed verluchte studeerruimte bepaalde taken kun je maken terwijl de radio aanstaat om goed te studeren moet het echter stil zijn je moet je volledig kunnen concentreren werk niet te lang aan een stuk niet langer dan 1 tot 1,5 uur neem voldoende gezonde ontspanning b v geen te hevige inspanningen tijdens de examens geen gelijkaardige activiteiten b v moeilijk boek lezen bepaalde videospelletjes wanneer het slecht gaat hebben sommige mensen de neiging te blijven doorwerken de menselijke geest heeft echter zijn beperkingen op een bepaald moment ben je te moe om nog iets te onthouden van wat je aan het leren bent i p v verder te werken is het beter een pauze in te laten eet gezond slaap voldoende als je niet fris bent presteer je minder goed ga ervan uit dat je goed kunt en zult presteren denk aan je kwaliteiten denk niet voort durend aan je zwakkere kanten wees realistisch maar zit niet heel de tijd te piekeren een positief zelfbeeld is belangrijk 2

regelmaat en planning een goede sportman begint niet te oefenen vlak voor een wedstrijd goede prestaties lever je door je inspanningen te spreiden en door voldoende te herhalen waar het om draait is regelmaat en planning als je je werk goed organiseert kun je zonder je te forceren toch goede uitslagen behalen er zijn drie niveaus waarop je je werk moet plannen a dagelijkse planning voor je begint met je taken en lessen maak je een soort inventaris van wat je allemaal moet doen vervolgens bepaal je in welke volgorde je te werk gaat er zijn drie methodes eerst kleinere of eenvoudigere zaken afwerken en daarna pas grotere of moeilijkere zaken als je de kleinere zaken snel afgehandeld hebt hoef je je geen zorgen te maken dat je te weinig tijd zult hebben voor de complexere zaken of dat je eventueel iets vergeet te doen je kunt je dan beter concentreren op de moeilijkere zaken eerst de grotere of moeilijkere zaken dan de kleinere of eenvoudigere zaken zo ben je zeker voldoende fris bij die zaken die veel concentratie vereisen afwisselend kleinere of eenvoudigere zaken en grotere of moeilijkere zaken een absoluut beste methode is er niet het hangt een beetje af van de hoeveelheid werk die je hebt het belang van bepaalde taken je stemming je frisheid enz je moet voor jezelf uitmaken wat je normaal het best ligt probeer in elk geval steeds een tijdschema te maken voor alle opdrachten beginuur pauzes einduur vergeet niet in je schema voldoende tijd te voorzien om

je kennis van het gestudeerde te controleren b planning op halflange termijn 1 tot 3 weken vaak worden bepaalde taken b v een opstel of toetsen enige tijd vooraf opgegeven om te vermijden dat je de avond tevoren tot laat in de avond bezig bent en de volgende morgen met een punthoofd rondloopt moet je je werk goed plannen zoek naar een geschikt moment in je agenda op je kalender of op je werkrooster nris 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 in verband met opstellen nog het volgende maar weinig mensen zijn in staat ineens zonder veel doorhalingen hun gedachten helder en in goed nederlands te verwoorden bijna iedereen schrijft eerst een of meer kladversies wat kun je het best doen een goede methode kort na de opgave schrijf je b v wat losse ideeën op en je maakt een schema eventueel schrijf je al een aantal zaken op uit de losse pols je praat de volgende dagen over je tekst met enkele medeleerlingen met vriendinnen en met je ouders enkele dagen later bekijk je wat je al opgeschreven hebt en je herschrijft je tekst zo goed mogelijk eventueel laatje hem daarna eens door anderen lezen daags voor het afgeven herlees je je tekst grondig verbeter niet alleen op woord of zinsniveau kijk ook of de tekst een goede structuur bezit of de delen goed op elkaar aansluiten enz vervolgens schrijf je de tekst in het net over en herlees je hem nog eens aandachtig op deze manier kun je zonder uren aan een stuk te hoeven werken toch een goede tekst schrijven doordat je het werk spreidt heb je bovendien meer ideeën en zie je fouten die je anders waarschijnlijk niet ziet c planning op lange termijn boekbesprekingen en sommige andere taken krijg je een hele tijd vooraf op plaats ze op je kalender ga na wanneer er vrije dagen zijn wanneer de examens vallen en wanneer de rapportcijfers afgesloten worden in het laatste geval mag je de week of weken ervoor normaal veel toetsen en taken verwachten bepaal nu hoe je je werk het best organiseert examens en grote herhalingstoetsen voor vakken waarvoor je niet zo sterk bent heeft het zeker zin geregeld bepaalde gehelen te herhalen zelfs al vergeet je misschien veel zaken toch is herhaling heel zinvol wanneer je iets al 2 of 3 keer herhaald hebt leer je het de volgende keer normaal niet alleen vlugger maar onthoud je ook meer en beter zo hoeft je je bovendien niet te forceren daags voor het examen of de herhalingstoets herhaal wel zinvolle gehelen geen stukjes van een hoofdstuk voor taalvakken zijn kortere maar frequentere herhalingsbeurten waarschijnlijk meer aangewezen dan langere beurten met een grote tussentijd een taal moetje voortdurend onderhouden plan je werk op een versandige manier houd o a met het volgende rekening zorg ervoor dat je je werkschema kunt volgen als je te veel hooi op je vork neemt en voortdurend achterloopt op je planning maak je je waarschijnlijk erg zenuwachtig je zit dan voortdurend met het gevoel dat het slecht gaat wat erg frustrerend is zorg voor voldoende variatie bij grote herhalingen inhoudelijk b v na een taalvak een wetenschappelijk vak qua moeilijkheidsgraad neem na iets wat je erg moeilijk vindt iets dat gemakkelijker gaat een studiemethode in het woord vooraf heb ik erop gewezen dat er twee soorten leertaken zijn ni eenvoudige en complexe hierna concentreer ik me in de eerste plaats op complexe leertaken hoewel bepaalde technieken ook bruikbaar zijn voor eenvoudigere taken enkele voorbeelden sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang wi moeilijke zaken zoals een telefoonnummer of een moeilijke naam kun je gespreid herhalen je zegt het nummer of de naam enkele keren na elkaar hardop

of in jezelf na enige tijd herhaal je dit daarna nog eens tussen de herhalingen laat je telkens iets meer tijd als je een reeks vreemde woorden moet leren is herhalen ook een goede methode stel dat je 40 vreemde woorden moet kennen je bedekt b v de kolom met vreemde woorden je tracht de eerste 20 te raden en herhaalt ze dan tot je ze kent je kunt daarbij hardop praten of in stilte voor jezelf daarna doe je hetzelfde voor de volgende 20 enige tijd later ga je nog eens over de hele lijst van 40 woorden eventueel daarna ook van onder naar boven de te leren woorden op een of andere manier zinvoller maken of gemakkelijker om te leren zie verder mnemotechnische trucjes of geheugensteuntjes een studiemethode die heel vaak aanbevolen wordt is de zgn sq3methode survey question read recite review wat volgt is een aangepaste versie ervan hieronder bevindt zich een schematisch overzicht zoals blijkt heb ik de voornaamste principes hier voor al gedeeltelijk uitgelegd om aan te tonen wat begrijpend of gestructureerd leren bete kent gaf ik als voorbeeld een taak waarbij de leerlingen alle lokalen in de school moesten kunnen plaatsen ik suggereerde toen eerst het gebouw te verkennen oriënteren daarna grondiger te kijken en te zoeken naar structuur intensief lezen pas dan had het zin uit het hoofd te leren memoriseren en formuleren 1 oriënteren 2 lezen globaal lezen intensief lezen om markeren schematiseren samenvatten vragen stellen r 3 memoriseren en formuleren 1 4 controleren figuur schematisch overzicht van de uiteengezette studiemethode 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 s w simple present planned future action or series of actions esp when these refer to a journey factual future certain present continuous definite arrangement in the near future almost going to certain speaker feels certain premeditated intention very simple future probable speaker's opinion speculation assumption prediction about the future waarom schema's als je een schema maakt dan zoek je naar verbanden tussen de stukken kennis let wel het materiaal dat je moet verwerken bezit doorgaans een zinvolle structuur tracht dan ook te achterhalen welk verband er is tussen de delen liever dan een volledig eigen structuur te maken het schema helpt je de zaken gestructureerd te leren en te onthouden het is de kapstok waaraan je je kennis kunt ophangen wanneer je bij een toets een bepaalde zaak niet direct weet kun je je mentaal schema gebruiken om die zaak terug te vinden je kunt natuurlijk ook eerst je schema uitschrijven om je geheugen niet te zwaar te belasten wanneer je een voorstelling maakt verwerk je de gegevens niet alleen verbaal maar ook visueel hoe veelzijdiger je de informatie verwerkt hoe groter normaal de kans dat je ze onthoudt c een samenvatting maken een samenvatting is erg nuttig wanneer je van iets alleen de grote ideeën moet kennen en niet de details bij grotere of moeilijkere leerstofgehelen in het tweede geval is een samenvatting om twee redenen nuttig als je een samenvatting maakt moet je bepalen welke zaken belangrijk zijn en wat de verbanden tussen de ideeën zijn de samenvatting fungeert als houvast bij het leren let wel maak een degelijke samenvatting zie nederlands stellen probeer zoveel mogelijk te formuleren in je eigen woorden zonder dat het uiteraard iets anders wordt studeer niet alleen de samenvatting leer daarna ook de details samenvattingen maak je in de loop van het schooljaar niet daags voor een herhalings toets of examen sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang n n d vragen stellen om alles goed te begrijpen en te integreren dien je jezelf bij het

lezen een aantal vragen te stellen b v op welke vragen tracht de tekst een antwoord te geven op welke vragen trachten de verschillende paragrafen een antwoord te geven zet de titels b v om in vraagvorm welke verbanden zijn er tussen de delen wat is het verband met het vorige hoofdstuk wat weet ik al over dit onderwerp wat is de kern van de tekst ken ik tegen voorbeelden waarmee kan ik het vergelijken welke verschillen zijn er eventueel begrijp ik alle woorden begrijp ik alle onderdelen waar kan ik eventueel verdere uitleg vinden kan ik iemand om uitleg vragen heb ik er al iets over gelezen of gezien op tv kan ik bepaalde zaken ergens direct toepassen waar hoe heb ik zelf al iets gelijkaardigs meegemaakt welke vragen zal de leerkracht waarschijnlijk stellen e maak of bedenk oefeningen als je oefeningen maakt of bedenkt bekijk je het materiaal vaak anders je past de abstracte kennis toe je ontdekt soms bepaalde gaten in je kennis enz memoriseer en formuleerfase je kunt de vorige twee fasen doorlopen vlak voor je een bepaald stuk leerstof studeert bij grotere gehelen kan dit ook een of meer dagen ervoor gebeuren als je alles begrepen hebt kun je beginnen aan het eigenlijke studeren daarbij dien je op de volgende zaken te letten studeer geen losse stukken maar zinvolle gehelen in hun onderlinge samenhang houd de inhoudstafel je structuurschema of samenvatting steeds bij de hand als je je schema's voortdurend gebruikt worden ze stilaan verinwendigd controleer voortdurend je vorderingen zeg bepaalde zaken die je geleerd hebt op in jezelf pratend of hardop eventueel alsof je het aan de leraar vertelt of aan iemand uitlegt bepaalde stukken b v de structuur en bepaalde kernwoorden kun je eventueel opschrijven vergeet niet goed te controleren of je niets vergeten bent wanneer je geen goed schriftbeeld hebt of spellingregels studeert heeft het wel zin veel meer op te schrijven het heeft echter geen zin alles zomaar letterlijk over te schrijven neem b v eerst de spellingregels grondig door cf fase 1 en 2 schrijf daarbij belangrijke zaken of woorden op en maak dan oefeningen die je grondig controleert of vraag iemand een aantal willekeurige woorden te dicteren eventueel neem je vooraf een aantal woorden door elkaar op band op noot iets overschrijven kan het letterlijk onthouden bevorderen het is wel erg tijdrovend en bevordert doorgaans niet het inzicht in de leerstof voor meer drillmatige zaken zoals spellingoefeningen heeft het wel zin probeer telkens de essentie van een kort gedeelte dat je geleerd hebt kort in eigen woorden te formuleren v r 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 wcb y samenwerken leg bepaalde leerstofgehelen aan een klasgenoot of aan een denkbeeldig iemand uit ga ervan uit dat hij zij weinig of niets over het onderwerp weet en gebruik zoveel mogelijk je eigen woorden maak enkele vragen of oefeningen voor een klasgenoot die er voor jou maakt controleer elkaar de beste methode om iets vlot te onthouden is het te begrijpen en te integreren dit impliceert zoals gezegd activiteiten zoals markeren kleuren onderstrepen schematiseren samenvatten of vragen stellen toch kunnen er nog altijd zaken zijn die je moeilijk onthoudt in deze gevallen kun je gebruik maken van een aantal mnemotechnische truukjes of geheugensteuntjes 1 ontleden de betekenis van een te leren woord kun je vaak afleiden door het te ontleden in zijn samenstellende delen b v pleinvrees vrees voor pleinen vrees voor grote open ruimtes angstig gevoel op grote open ruimtes sleutelroman een sleutel gebruikje om iets te openen figuurlijk een middel om iets

te begrijpen sommige romans begrijp je niet direct helemaal omdat je de sleutel niet hebt je weet niet wie of wat precies bedoeld wordt omdat andere namen gebruikt worden denominatief etymologie de weg van nominatief komt van nomen naamwoord een woord afgeleid van een zelfstandig naamwoord b v vlinder vlienderen het classicisme afgeleid van klassiek kunststroming die te maken heeft met de klassieke cultuur die deze heel strak navolgt ook voor een correcte spelling kan ontleden nuttig zijn b v onmiddellijk on middel lijk 2 x i gewelddadig geweld dadig daad ig 2 x d interessant inter esse latijn zijn er zijn wel uitzonderingen 2 associëren a een mentale voorstelling maken probeer je iets zo levendig en concreet mogelijk voor te stellen b v de situatie beschreven in een gedicht of romanfragment associeer bepaalde personen of voorwerpen met een plaats in een denkbeeldige ruimte b v om te onthouden welke nadelen verbonden zijn aan reclame ga in gedachten naar een bekend grootwarenhuis en wandel rond voor je binnengaat op straat lelijke affiches die het straatbeeld verstoren bij het binnenkomen allerlei lokartikelen je pakt ze mee zonder dat je ze nodig hebt sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang trii reclame scheidt behoeftes die er niet zijn bij n s e d veel programma s worden verstoord door reclamespots bij wasproducten reclamespots zijn vaak heel slecht gemaakt bij cornflakes erg grote dozen die vaak veel minder bevatten dan ze lijken te bevatten schone schijn reclame is vaak bedrog aan de kassa allerlei losse artikelen o a voor kinderen kinderen worden gebruikt om volwassenen tot kopen aan te zetten b sleutelwoordmethode associeer met een bepaald moeilijk woord of naam een echt of fictief woord dat op gelijkaardige wijze uitgesproken of geschreven wordt maar er niet noodzakelijk qua betekenis enig verband mee heeft b v duits rathaus stadhuis rathuis an angler angel fishing joost van den vondel vondeling maak dan een levendig mentaal beeld b v stel je een stadhuis voor waar een hele hoop raten uit weglopen stel je een visser voor die tot zijn grote verbazing geen vis maar een engel aan de haak slaat stel je een oud gebouw voor het stadhuis in antwerpen de kathedraal met op de stoep ervoor een baby die te vondeling is gelegd later wordt dit kind heel beroemd volgens sommige onderzoekers is de sleutelwoordmethode de meest efficiënte techniek om vreemde woorden of moeilijke namen te onthouden c andere zinvolle verbanden leggen lijkt het woord naar de vorm of klank op een nederlands woord b v watershed waterscheiding fig keerpunt to sway zwaaien slingeren to soothe sussen kalmeren an angler hengelaar visser a gherkin augurk gurk op zijn engels uitgesproken tap water kraantjeswater bier tappen kun je de losse elementen op een of andere manier zinvol groeperen b v wat hebben de ontdekkingsreizigers zoal meegebracht uit amerika aardappel ananas cacao kalkoen mais kinine tomaat planten aardappel ananas cacao mais tomaat geneesmiddel kinine dier kalkoen kenmerken van de romantiek basiskenmerk gevoel van onvrede teleurstelling over het vooruitgangsgeloof afkeer van de onnatuurlijke moderne beschaving welke andere waarden dan de heersende worden logischerwijze beklemtoond wat is typisch voor de romantici accent op gevoel en verbeelding rede accent op persoonlijke originaliteit afkeer van het burgerlijke geloof in zuivere idealen interesse en bewondering voor mensen die niet aangetast zijn door de moderne viz 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 44011 beschaving die nog natuurlijk zijn kinderen het

ongeschoolde gewone volk natuurvolke ren liefde voor de ongerepte natuur zucht naar het exotische bewondering voor het grootse nationale verleden weglachen van ontgoocheling en verdriet zwarte humor zoek een ander eenvoudig zinvol middelje b v het verschil tussen stalagmiet en stalagtiet monter stalagmiet gaat omhoog tomber stalagtiet gaat omlaag welk schip van de woestijn heeft twee bulten kameel 2 lettergrepen 2 bulten dromedaris 1 bult cijferreeksen b v telefoonnummer 939 66 33 2 x 9 2 x 6 2 x 3 tussen 2 negens deeltal 3 nummerplaat aza 550 550 m van academisch ziekenhuis maak met bepaalde letters een woord b v om te onthouden welke medeklinkers stemloos zijn t kofschip of t fokschaap met de initialen een woord maken b v de grote schrijvers uit de gouden eeuw bredero vondel hoeft en huygens de b v haha de opeenvolgende kleuren van de regenboog rood oranje geel groen blauw indigo violet rogeegroebiv maak een verhaal met een aantal moeilijke woorden namen begrippen of kenmerken b v maak een verhaaltje waarin de kenmerken van de romantiek voorkomen maak met moeilijk te onthouden woorden of namen een pakkende zin eventueel met rijm alliteratie of binnenrijm b v gherkin merlin took a gherkin ken je een voorbeeld of enkele voorbeelden waaruit je de kenmerken logisch kunt afleiden b v de kenmerken van het sprookje denk aan een bekend sprookje de kenmerken van de middeleeuwse cultuur en literatuur denk aan monty python and the holy grail denk aan een verhaal over de ridders van de ronde tafel denk aan een oude stad die nog veel middeleeuwse kenmerken heeft behouden b v brugge de kenmerken van de romantiek denk aan een bepaalde romantische film denk aan een romantisch boek of fragment eruit b v de leeuw van vlaanderen de kenmerken van het impressionisme denk aan een bekend schilderij sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang vgi controleerfase tijdens het ieren heb je al voortdurend je vorderingen gecontroleerd wanneer je alles geleerd hebt kun je het best nog eens alles herhalen doorloop snel de algemene structuur ga in detail na of je alles nog weet markeer die zaken die je niet goed meer weet en besteed er nadien speciaal aandacht aan maak een aantal extra oefeningen eventueel beantwoord je een aantal vragen die je bij het intensief lezen opgesteld hebt of je laat jezelf door iemand overhoren metacognitie het is erg belangrijk dat we nadenken over de manier waarop we studeren of een probleem oplossen we kunnen dit op verschillende manieren doen b v aan andere mensen die goed zijn in een bepaald vak vragen hoe zij studeren naar pms gaan om een specialist te raadplegen een boek lezen over studiemethodes een dagboek bijhouden waarin je opschrijft hoe je studeert en wat de resultaten zijn op deze manier denk je bewust na over je werkmethode bovendien kun je het geschrevene later herlezen en erover nadenken doorgaans onderscheidt men drie soorten metacognitieve vaardigheden metacognitieve kennis dit omvat alle kennis die we hebben over 1 onszelf en anderen b v ik leer dit soort zaken gemakkelijker dan dat soort zaken ik presteer beter bij meerkeuzevragen dan bij open vragen of omgekeerd bepaalde zaken die ik net gestudeerd heb ken ik heel goed bepaalde stukken ken ik echter minder goed ik heb eerder een visueel dan een auditief geheugen of omgekeerd ik maak vooral spelfouten de inhoud van mijn opstellen is meestal goed ik word gemakkelijk afgeleid ik werk nogal snel en ontleed niet altijd alle gegevens die leerkracht hecht veel belang aan spelling een persoonlijke ver-

woording heel weinig mensen kunnen een tekst ineens in het net schrijven bijna iedereen schrijft eerst een of meer kladversies intelligentie is geen statisch gegeven als je goed werkt neemt je kennis en vaardigheid toe 2 taken b v bekende zaken leren we gemakkelijker bepaalde taken kan ik daags voor afgeven gemakkelijk maken voor andere heb ik meer tijd nodig leli 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 als ik een opstel moet schrijven kan ik mijn werk het best over enkele dagen spreiden voor bepaalde taken moet ik eerst een werk plan maken bij het herlezen van mijn opstel moet ik me niet alleen concentreren op de verbetering van de spelling of de woordkeuze ik moet ook b v kijken of ik bepaalde woorden niet te veel herhaal en of er een duidelijke lijn in mijn tekst zit a strategieën b v wanneer ik bepaalde leerstofgehelen uitwerk of wanneer ik bepaalde zaken enkele keren herhaal onthoud ik ze beter een schema helpt bij het leren en bij het onthouden de betekenis van moeilijke woorden kan ik dikwijls afleiden door een analyse van het woord of uit de context anders moet ik ze opzoeken in een woordenboek het is erg nuttig toetsvragen te bedenken wanneer ik op iets niet kan komen kan ik proberen eerst de structuur op te schrijven van de betreffende leerstof deze kan ik dan systematisch a fl open om na te gaan waar het gevraagde ergens staat voor ik een vraag beantwoord moet ik de opgave goed lezen een taak moet ik altijd eens herlezen voor ik hem afgeef bij moeilijk te onthouden zaken kan ik zoeken naar een geschikt geheugensteuntje wanneer ik vreemde woorden moet leren bedek ik het best een kolom en probeer eerst de woorden te raden de woorden die ik niet ken studeer ik dan metacognitieve ervaringen we bezitten ook kennis over wat we ervaren hebben bij het uitvoeren van bepaalde leer taken b v bij bepaalde vakken in bepaalde situaties bij bepaalde leerkrachten presteer ik meestal beter bij bepaalde taken of leerkrachten panikeer ik te snel als ik panikeer of al te zenuwachtig ben heb ik het weinig zin voort te werken ik moet eerst zorgen dat ik wat rustiger ben om goed te presteren moet ik een beetje zenuwachtig zijn maar toch ook voldoende kalm om goed te presteren moet ik fis zijn terwijl ik een opstel aan het schrijven ben of een vraagstuk oplos besef ik vaak dat er iets schort liever dan verder te werken is het dikwijls beter eerst te zoeken naar wat er mis is als ik een probleem heb helpt het er met iemand over te praten of erover te schrijven in mijn dagboek als de radio aanstaat kan ik me moeilijk concentreren iedereen maakt fouten het is dan ook geen drama als ik eens iets verkeerd zeg of doe in de klas iedereen maakt fouten het komt er vooral op aan van je fouten te leren d w z de oorzaak ervan nagaan en ze verder vermijden als ik echt mijn best doe hoef ik geen angst te hebben dat ik misluk niemand kan me wat verwijten ik kan niet meer doen dan wat tot mijn mogelijkheden behoort sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang vri bw 9 1 zelfregulatie of monitoring terwijl we werken of studeren is er een soort instantie die onze handelingen coordineert onze prestaties of vorderingen beoordeelt en beslist op welke manier we het best verder werken of ieren goede leerlingen houden hun eigen leerproces beter in het oog beoorde len voortdurend hun vorderingen en schakelen wanneer dit nodig is direct over op een andere betere leerstrategie dit vereist om een zekere kennis over het leren b v wanneer de taak moeilijk is moet ik de taak opsplitsen of systematisch te werk gaan eerst kan ik het best dit doen dan dat enz wanneer de tekst moeilijk is moet ik

trager lezen de tekst herlezen bepaalde zaken opzoeken in een woordenboek studieboek encyclopedie uitleg vragen ik moet geregeld nagaan of ik wat ik al geleerd heb nog ken b v na elke bladzijde controleren daarna wanneer ik een paragraaf gestudeerd heb 3 4 bladzijden daarna het hele hoofdstuk als ik klaar ben moet ik alles herhalen en markeren welke passages ik niet goed onthouden heb die herhaal ik dan nog eens speciaal voor ik iets uit het hoofd leer moet ik het eerst zoveel mogelijk trachten te begrijpen dan leer ik vlatter en beter wanneer ik veel fouten maak moet ik zoeken naar de oorzaak en mijn methode zo nodig aanpassen als ik bepaalde woorden geregeld fout schrijf b v interessant fascisme racisme detectieve s morgens kan ik daarvan een lijst maken die ik geregeld herhaal wanneer mijn spelling bijzonder zwak is en moeilijk bij te werken moet ik dit zwak punt compenseren door op andere punten beter te presteren leren is veel meer dan enkele keren lezen of direct memoriseren ik moet eerst aandachtig lezen een schema maken markeren vragen stellen bart vandenbergh k card jnlan 15 2640 mortsel bibliografie assel a van e a omgaan met het geheugen informatie en oefenboek leuven amersfoort acco 1992 boekaerts m p r j simons leren en instructie psychologie van de leerling en het leerproces assen dekker van de veegt 1993 brown a l j c campione j d day learning to learn on training students to learn from texts in educational researcher 10 2 1981 p 14 21 brown j s a collins p duguid situated cognition and the culture of learning in educational researcher 18 1 1989 p 32 42 mn 23e jaargang nummer 1 sept okt 1993 corte e de e a algemene didactiek leuven acco 1991 garner r metacognition and reading comprehension norwood ablex publishing corporation 1988 2de druk jong f de leerlingen leren zelfstandig te leren in didaktief 22 december 1992 p 12 13 levin j r the mnemonic 80s keywords in the classroom in educational psychologist 16 2 1981 p 65 82 mayer r e thinking problem solving cognition new york san francisco w h freeman and company 1983 mayer r e aids to text comprehension in educational psychologist 19 1 1984 p 30 42 mayer r e models for understanding in review of educational research 59 1 1989 p 43 64 palincsar a s a l brown reciprocal teaching of comprehension fostering and comprehension monitoring activities in cognition and instruction 1 2 1984 p 117 175 perkins d n g salomon are cognitive skills contextbound in educational researcher 18 1 1989 p 16 25 prawat r s the value of ideas the immersion approach to the development of thinking in educational researcher 20 2 1991 p 3 10 30 pressley m e a remembering versus inferring what a word means mnemonic and contextual approaches in m g mckeown m e curtis the nature of vocabulary acquisition hillsdale london lawrence erlbaum associates 1987 p 107 127 rosen-shine b c meister the use of scaffolds for teaching higher level cognitive strategies in educational leadership 49 1 1992 p 26 33 vandenbergh b l verkimpe wiskundeonderwijs taal en realiteit suggesties voor een zinvoller onderwijs brussel vub clea 1992 vandenbergh l studeren in de eerste kandidatuur ufsia dienst voor studieadvies en onderwijsonderzoek 1985 8ste druk weinstein c e r e mayer onderwijs in leerstrategieën in paspoort voor de onderwijspraktijk 1 1987 p 1 3 1 41 sept okt 1993 nummer 1 23e jaargang vni